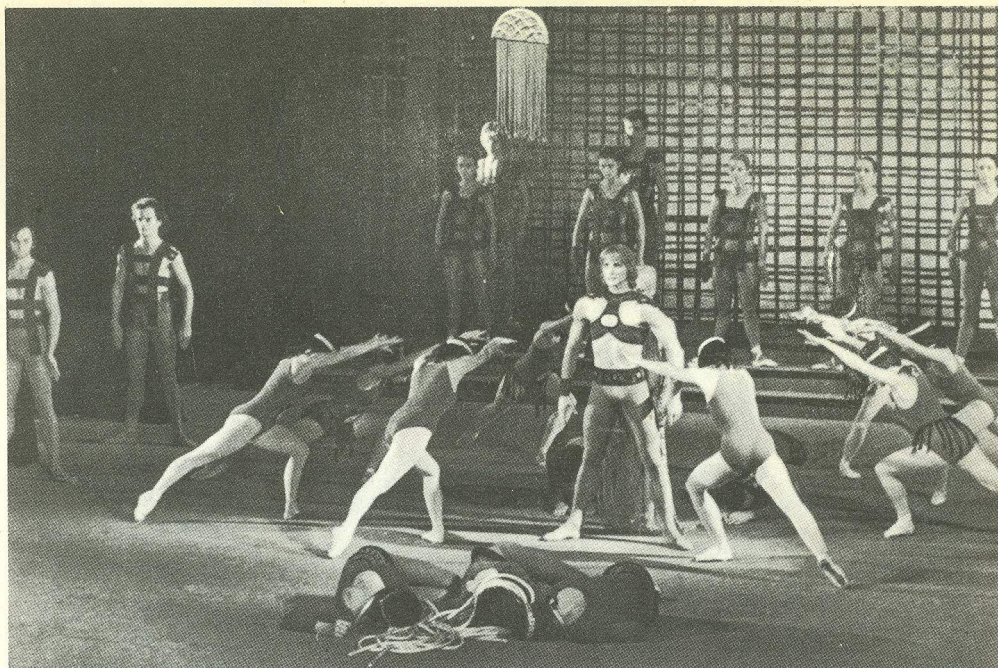

KULTUUR JA ELU

1

saatuslikult ja jõuliselt metsiku ja talitsematu kire hood ja kõikehävitava võimuiha sööstud.

Muusika sai valmis 1965. aastal ja samal aastal tuli ballett lavale Kišinjovis. Siitpeale on «Antoniust ja Kleopatrat» tantsitud Leningradis, Novosibirskis, Taškendis, Riias, Saraatovis, Gorkis, Lvovis, Donetskis, Voronežis, ka piiri taga Ulan-Udes ja Ostravas. «Estonia» lavastus on kahtlemata üks paremaid neist, millele olen ise kaasa elanud...

IGOR TŠERNÕŠOV:

Ballettmeistrina köidavad mind tugevad karakterid, nende sisemaailm. Koreograafiakunst võib väga mõjuvalt ja veenvalt edasi anda inimese olemust ja hingeseisundeid, nagu tõendab ka «Antoniust ja Kleopatrat». «Estonia» balletitrupp tabas väga kiiresti teose peamise mõtte ja selle koreograafilise lahenduse idee. Edasi läks kõik suure põlemise ja hooga. Lavastus sai praktiliselt valmis ühe kuu jooksul. Lavastus «Estonias» on põhiliselt uus, mitte minu Leningradis tehtu ülekanne siia lavale. Väga suur koormus langes trupi meesrühmale — peale kordeballeti tuli paljudel tantsida veel soolopartiid. Et nad sellega edukalt toime tulid, tegi rõõmu kõigile.

Eriti tahaksin esile tõsta Tiiu Randviiru, kes, hiljuti traumast paranenud, sai siiski hiilgavalt hakkama oma väga raske ülesandega. Ütleksin: «Kleopatra rolliga tantsis ta end terveks.» Vähi-magi liialduseta — Tiiu Randviir on nagu loodud Kleopatra osa jaoks.

Tiit Härmi Antonius on kindlasti üks parimaid osi tema loomingus. Loodus ise on talle andnud kõik eeldused selle raske osa täitmiseks. Ka balletisolistide J. Garancise, I. Arro, L. Sintsova, T. Solovkina, E. Erkina jt. saavutused on märkimisväärsed. Suure tunnustusega peab märkima ka dirigent Vallo Järvi ja orkestri tööd.

Minu kreedoks ja sellest lähtuvaks meetodiks on tegelastele võimalikult suurema iseseisvuse andmine karakteri loomisel. Seotud ühise ülesandega, on nad erinevad isiksused, omamoodi kordumatud. Teisiti pole mõeldav suur kunst, mille poole me püüdleme. Sellele

1/1976

«ANTONIUS JA KLEOPATRA»

«Estonias» esietendus läinud aasta lõpul moldaavia helilooja Eduard Lazarevi ballett «Antoniust ja Kleopatrat». Koreograafia ja lavastus on Kišinjovi Ooperi- ja Balletiteatri ballettmeistrilt Igor Tšernõšovilt, lavakujundus ja kostüümid Moskva Majakovski-nim. Akadeemilise Teatri kunstnikult Enar Stenbergilt. Dirigeerib Eesti NSV teeneline kunstitegelane Vallo Järvi.

EDUARD LAZAREV:

Shakespeare'i «Antoniuses ja Kleopatras» vaimustasid mind suur, traagiline, kõikevõitev armastus. See ei ole leebe lembelugu, vaid suur isiku- ja saatusedraama. Kui Romeo ja Julia armastus on traagiline, tugev armutunne noorukite elu koidikul, siis Antoniuse ja Kleopatra armastuses põimuvad

printsibile rajas oma töö ka nüüdisaja tuntumaid ballettmeisterid Leonid Jakobson, kelle õpilane mul oli õnn olla.

ENAR STENBERG:

Suurte mõtete ja ideede, suurte tunnete ja kirgede pinget teatrilaval ei saa toetada pompöösse lavakujundusega. Shakespeare'i enda teatris piirduti vahel ainult sümbolitega. Tahtsin tragöödia mõttest ja sisust lähtudes anda väga lakoonilise, isegi napi lavapildi, et poleks midagi liigset ning iga dekooride-tail, valgus, värv ja kostüüm kesken-duks peamisele — karakterite sisevõit-lusele ja suhetele, suurte kirgede pin-gele. Kuna Egiptuse traditsioonilised elemendid — püramiidid ja sfinksid — kaotavad lavakujunduses oma monu-mentaalsuse, võtsin sümboliteks hiero-glüüfid. Samuti kostüümi valisin lakoo-nilise ja kerge, et see ei varjaks pea-mist — inimkeha plastikat. Püüdsin anda kujundeid, mis aitaksid näitlejal-tantsijal oma rolli paremini lahti mõ-testada ja vaatajal seda kergemini mõista. Selle balleti koreograafias on palju sümboolikat, mida kujunduse sümboolika peab toetama, loetavamaks tegema.

VALLO JÄRVI:

Lavastuses on palju uut ja meie bal-letirepertuaaris seniolematut. Väga tu-gevasti «räägib» sümboolika nii koreo-graafias kui lavapildis. Kahtlemata on «Antonius ja Kleopatra» uus kvaliteet

* Stseen esimesest vaatusest.

Octavia — Tamara Soone, Caesar — Janis Garancis.

Külalislavastaja Igor Tšernõšov ja Tiuu Randviir.

Kleopatra — Elita Erkina, Antonius — Tiit Härm.

kogu trupile kui ka peaosatäitjatele. Orkester, kus on suhteliselt palju noori, tuli oma ülesandega hästi toime. Par-tituur nõuab pillimeestelt täit panust — puhkpillid (vask- ja puupillid) peavad andma jõu maksimumi, palju on *forte*'sid ja jõulisi puhanguid läbi kogu balleti. Muusika toetab karaktereid, an-nab lavastusele tugeva emotsionaalse kandepinna, karakteriseerib väljendus-rikkalt ja reljeefselt suuri tugevaid kirgi ja ka antiikaja metsikust.

TIUU RANDVIIR:

Kogu 20-aastase teatrielu jooksul on Kleopatra mu kõige raskem roll — siin pidin ma ennast ületama rohkem kui kunagi varem. Olen tänulik ballett-meistrile-lavastajale, repetiitoritele ja eriti Vassili Ostrovskile, kes oli nõus tulema Leningradist mulle partneriks ja uuesti läbi elama esietenduseelset palavikku, kuigi ta on seda rolli juba 8 aastat tantsinud. Õppisin selles vil-jakas koostöös temalt väga palju ja pool minu Kleopatra õnnestumisest on kind-lasti tema teene.

Väga huvitav oli töötada külalislavas-taja Igor Tšernõšoviga — tema proovid on pingerikkad ja põnevad. Tema la-vastuses on kõik allutatud kindlale stiil-ile. Peab püüdma kuju avada väga tugeva vormi- ja stiilitajuga, et ta täisverelisena laval elama hakkaks.

TIIT HÄRM:

Kui Mai Murdmaa lavastused on põ-hiliselt naisrühma kanda, siis selles lavastuses domineerib meesrühm. Külal-islavastaja lisas palju uut kogu tru-pile — uue isiksuse ilmumine annab alati hoogu ja rikastab arusaamisi, on nagu lähteks ja lätteks suurematele ülesannetele.

Minule meeldis eriti see, et lavastaja andis igale peaosale koreograafilise alu-se, lähtepunktid, jättes sealjuures suu-re vabaduse tunnete nüansseerimiseks. See töömeetod ergutab, arendab ja lavastus tõigi esile terve rea potent-siaalseid noori, kes oskavad mitte ainult tantsida, vaid ka balletikeeles mõelda. See oli tõeliselt kollektiivne, sealjuures sügavalt isikupärane loomeprotsess.

Nikolai Rinne